

Leidlicht

Ik had vanmorgen mijn Apple Watch nog niet aangezet – gelukkig was er wifi in de trein! – of een collega whatsappte me al dat hij zojuist een tweet van Maurice de Hond over het gebruik van de Ipad op de Steve Jobs School had geretweet. Ik sms-te hem terug dat ik het met hem eens was en dat ik hem graag wilde subscriben op LinkedIn, om zo mijn zakelijke netwerk uit te breiden.

Spontaan mailde hij daarop dat hij mij wel wilde liken op Facebook zodat hij dan 283 followers zou hebben. Ik moest dan wel een paar selfies naar hem instagrammen voor mijn profiel. Ondertussen zette ik op mijn podcast een mooie iTunes op en deed de oortjes in.

Ik pakte mijn e-reader om even heerlijk te kunnen lezen. Wel maakte ik even een reminder in mijn digitale agenda, dat ik vandaag mijn DigiD-code moest opvragen om mijn belastingformulier in te kunnen vullen. Ik zat nog maar net in mijn e-book verzonken of onze ict-er mailde mij via zijn iPhone dat hij sinds vandaag niet meer met fysieke servers werkt, maar dat we in de cloud gaan, zodat we hopelijk af zijn van het voortdurende gezeur met de beperkte opslagcapaciteit van het netwerk. Er kwamen gigabites aan ruimte bij!

In een PS voegde hij toe dat mijn ledlight binnen was, zodat ik tijdens mijn les weer kon skypen met die zieke student.

Wanneer ik mijn grootvader twintig jaar geleden deze tekst had laten lezen, zou hij mij ogenblikkelijk naar de psychiater hebben doorverwezen. Een pathologische vorm van digifrenie zou hier het ziektebeeld zijn. Weinig had hij kunnen vermoeden dat deze taal de normaaltaal zou worden en dat juist degenen die deze taal niet spreken pathologisch zouden worden gelabeld als digibeten: dragers van virtuele suikerziekte!

De grote historicus Huizinga heeft gezegd: „Wij leven in een waanzinnige wereld en wij weten het!” Ik vrees dat zijn uitspraak voor de eerste helft nog wel klopt, maar voor de tweede helft niet meer. De aangepaste versie luidt: „Wij leven in een waanzinnige wereld en wij weten het niet!”

Apparaten vormen altijd een fascinerend bestanddeel van de tijdgeest. In de vroegmoderne tijd werd de mechanische klok uitgevonden en geperfectioneerd. De tijdrekening was blijkbaar zo belangrijk geworden dat we behoefte hadden aan dergelijke klokmechanieken. Er ontstond zelfs een mechanisering van het wereldbeeld: God werd gezien als een ‘Klokkenmaker’ Die de wereld schiep als een uurwerk of mechaniek waarin Hij Zelf niet meer hoefde in te grijpen. De voorzienigheid van God werd vervangen door het deïstische denken over God als een “Deus otiosus”: “God Die niets om handen heeft.”

De laatste decennia is het digitale apparaat deel van de nieuwe tijdgeest. Met recht en reden kan hier van een digitale revolutie worden gesproken. De hele wereld is erdoor veranderd. In de taal scheppen we nieuwe woorden – als de hierboven genoemde - als spiegels van deze nieuwe tijdgeest.

Is dit alles dan louter negatief te duiden? Ik denk het niet. Het is allereerst simpelweg een gegeven dat het zo is. Voorts kent elke nieuwe tijd ook zijn zegeningen: de klok was een prachtige, ingenieuze uitvinding. Via de digitale hulpmiddelen kunnen we razendsnel hulp inroepen in tijden van nood of contact hebben met vrienden en familie aan het andere eind van de wereld.

Maar er is ook een reëel risico. Het gevaar is dat we innerlijk veranderen door deze digitale revolutie. Een moderne hersenfysioloog als Dick Swaab ziet in zijn boek “Wij zijn ons brein” de mens als een soort computer, waarin het brein een ziellose harde schijf is waarmee onze persoon volledig samenvalt. Manfred Spitzer laat in zijn boek “Digitale dementie” zien dat de digitale wijze van informatie tot ons nemen ons verstand versimpelt en afbreekt. In plaats van te lezen op wezenlijke inhoud scannen we teksten op pragmatische informatie. Er is een enorme haast ontstaan en surfen

op het web is letterlijk oppervlakkig. Het is mede daardoor heel moeilijk geworden om ons nog te concentreren op een les of een preek of een goed boek waarin het om wijsheid gaat. Ons licht is een ledlight geworden. Ledlight leidt ons echter niet. Ledlight is slechts een halfgeleider. Het kan zeker zijn nut hebben, mits het ontvonkt aan het innerlijke licht. Het licht Gods. In Gods licht zien wij het licht.

Na een lange dag keer ik huiswaarts. Ik ga de trap op naar mijn studeerkamer op zolder. De apparaten gaan achter het dakbeschot. Ik pak mijn lucifers en ontsteek mijn negen-armige chanoekakandelaar met de middelste kaars. Die middelste kaars heeft een naam: Lichtdrager. Zij draagt het licht van God.